

Till
Utbildningsdepartementet

Skolbibliotek för bildning och utbildning. Delbetänkande av utredningen om stärkta skolbibliotek och läromedel (SOU 2021:3)

U2021/00554/KO

Inledning

Styrelsen för Sveriges författarfond anser övergripande att utredningen mycket ambitiöst och grundligt genomfört sitt uppdrag att föreslå åtgärder för att stärka skolbiblioteken och skapa förutsättningar för elevers likvärdiga tillgång till dem.

Författarfonden ser positivt på förslagen till ändringar i Skollagen vilka innebär att skolbibliotek där tydligare definieras, ges ett syfte samt får bestämmelser om bemanning. Kraven på huvudmännen förtydligas samtidigt som de föreslagna bestämmelserna bedöms erbjuda tillräcklig flexibilitet för organisatoriska lösningar utifrån lokala förutsättningar.

Emellertid ligger de mer organisatoriskt inriktade frågorna om styrning och samverkan på nationell, kommunal och skolnivå utanför författarfondens eget kompetens- och ansvarsområde. Styrelsen för Sveriges författarfond avstår därför i övrigt att lämna synpunkter på förslagen i dessa delar. Utredningsarbetet är gediget och förslagen framstår som välmotiverade samt praktiskt förankrade i professionen, men ändamålsenligheten i varje enskilt förslag undandrar sig alltså i stort författarfondens bedömning.

Utöver dessa inledande och allmänna synpunkter begränsar författarfonden sitt yttrande till frågan om utformningen av den officiella biblioteksstatistiken på skolbiblioteksområdet, en fråga av avgörande vikt för biblioteksersättningens beräkning och legitimitet.

Skolbiblioteksstatistiken

Sveriges författarfond förmedlar den statliga biblioteksersättningen, som i enlighet med förordningen (1962:652) utgår till upphovsmän till litterära verk för användningen av deras verk genom de svenska folk- och skolbiblioteken. Den officiella biblioteksstatistiken över utlåning och bestånd utgör en nödvändig och av statsmakterna fastställd grund för beräkningen av biblioteksersättningen.

I betänkandet beskrivs hur urvalsramen för Kungl. bibliotekets statistikinsamling begränsas genom att skolbibliotek med lägre bemanningsgrad än 20 timmar per vecka eller minst en halvtidsanställning inte ingår. Det innebär att all utlåning

som sker på skolbibliotek med låg bemanning eller med mindre vanliga sätt att organisera bemanningen osynliggörs i statistiken. Sedan lång tid är av det skälet den officiella biblioteksstatistiken inte användbar för biblioteksersättningsändamål. Regeringen och de biblioteksersättningsförhandlande upphovsmannaorganisationerna har därför återkommande tvingats använda numera över 20 år gammal statistik som schablonberäkningar för att fastställa ersättnings storlek.

Den officiella biblioteksstatistikens uppgift om den totala utlåningen är i princip en uppgift utan värde, vilket också gäller uppgiften om bestånd. Urvalsramen är visserligen fast till definitionen, men föränderlig på så sätt att antalet skolor (och antalet elever/låntagare) som ingår varierar över tid. Statistiken ger således i praktiken endast svar på frågan hur många skolbibliotek som uppfyller KB:s krav för att ingå. För författarfondens vidkommande är det just uppgifterna om utlåning och bestånd som är av vikt, men samma principiella invändning mot urvalsramens effekter kan gälla även för statistikens användbarhet och relevans i allt övrigt.

Styrelsen för Sveriges författarfond tillstyrker förslaget om ett uppdrag till Kungliga biblioteket och Skolverket att tillsammans genomföra ett tidsbegränsat utvecklingsarbete avseende den officiella biblioteksstatistiken. Författarfonden förutsätter att den förordningsreglerade biblioteksersättnings behov av heltäckande utlånings- och beståndsuppgifter kommer att beaktas i ett sådant utvecklingsarbete.

Beslut i detta ärende har fattats av ordförande Ann-Christin Nykvist, vice ordförande Grethe Rottböll, ledamöterna Ann Forslind, Jörgen Gassilewski, Stig Hansén, Eva Johansson, Annika Legzdins, Åsa Lind, Tony Samuelsson, Loretto Villalobos och Daniel Westman. Föredragande har varit direktören Jesper Söderström.

Ann-Christin Nykvist

Jesper Söderström